

**Външна и вътрешна пространствена композиция на църквата
Св.. Благовещение – град Прилеп, Република Македония**

доц. д-р Катерина Деспот*, доц. д-р Васка Сандева*,
* Университет "Гоце Делчев" - Шип, Р.Македония

Резюме

Терминът композиция подчертава съставяне, съединяване, връзка на вътрешното с външното пространство което е взаимовръзка на елементите и частите в произведенията на изкуството в единна система на църквата Св. Благовещение която е разположена в централната част на град Прилеп, Р. Македония.

Всеки предмет в църквата било това да е създадено природно или изкуствено има форма. За тази форма да бъде композиция е направено необходимо подравняването на елементите на определена позиция.

Ключови думите: екстериор, интериор, двор, църква,

**External and internal spatial composition of the church of
St.. Blagoveshtenie - Prilep, Macedonia**

doc. d-r Katerina Despot, doc. d-r Vaska Sandeva,
* University "Goce Delchev" - Stip, R.Macedonia

Abstract

The term composition emphasizes preparation, bonding and connection of the internal to the external space which is a relationship of elements and parts of the works of art in a single system of the church of St. Bladoveshtenie which is located in the central part of the town of Prilep, Macedonia.

Every object the church been disposed this is artificial or artificially created a shape. For this form to composition is made necessary alignment of the elements of a position.

Key words: exterior, interior, garden, church,

Въведение

Обикаляйки през дворното пространство на църквата Св.. Благовещение в град Прилеп се роди идеята за разработване на тази външна и вътрешна композиция. Спираш и започваш анализа, тъй като външната и вътрешната композиция не са съвместими.

Фиг. 1. Панорамна снимка от двора на Св. Благовещение

Начало на 19^{ти} век, период с голямо значение за Македонския народ, явява се възраждане във всички пори на општественият и политическия живот на македонците.

В този преродбенски период видно място заема и църквата, която е един от двигателите на македонския народ в борбата за самобитност, а с повишаване на черквите и манастирите се развива и грамотността, която дълги години е била пренебрегвана от турската власт.

Църквата Св. Благовещение (фиг. 1) се намира в централната част на град Прилеп. Построена е в 1838 г. защото в този период града нямал църква, където и могъл да извършва неговите религиозни обреди. За изграждането на църквата в Прилеп, какъв е бил случаят и на други черкви в Македония, която се градили през 19^{ти} век били инициатори, уважавани личности на града.

Фиг. 2. Рисунка на главния вход на Св. Благовещение

Композиция в дворното пространство на църквата е разположение, взаимовръзка на елементите и частите в произведенията на изкуството в единна система. Терминът композиция подчертава съставяне, съединяване, връзка.

Композицията на двора е израз както на цялостния мироглед и изграден стил на твореца, така и на идейния замисъл, който той е вложил в конкретното произведение.

Всеки предмет во дворното пространство било това да е създадено природно или синтетични има форма. За тази форма да бъде композиция е направено необходимо подравняването на елементите на определена позиция.

Композицията на дворното пространство е съчетана од черква "Благовещение", главен вход (трем) към църквата (фиг. 2), второстепен вход към черквата, камбанария, чешма, гостоприемница, стопанска постройка, гробно пространство, (фиг. 3). Елементите кой я сочиниваат композицията на дворното пространство и въпреки това че има доволен брой на елементи не е организирана форма и не прави единство в композицията.

За разлика од композицията на дворното пространство, вътрешното пространство е съвсем различно. Неговата композиция е в хармонично единство съобразено с църковните канони.

Впечатлението вътре е съвсем различно од впечатлението на дворното пространство навън.

Дворното пространство на Св.. Благовещение е оградена с желязна ограда, а самата църква се намира в северната страна на двора. От направените измервания бе установано, че двора на черквата е с площ 3975 м².

Фиг. 3. Схема на застрояването на черквата "Благовещение" – 1 – Църква "Благовещение", 2 – Главен вход към черквата, 3 – Второстепен вход към черквата, 4 – Камбанария, 5 – Чешма, 6 – Гостоприемница, 7 - Стопанска постройка, 8 – Гроб, 9 – Двор

Самите обекти в църковния двор са разположени по типичните за нашите земи (православно християнство). Освен черквата в самия двор се намира камбанарията (фиг. 4), гостоприемница, чешма (фиг.5) и едно гробно пространство.

Кон западната страна на църквата в църковният двор е повдигната камбанария в барок стил кой се състои от една камбана. На южната страна се намира гостоприемница, а на юго-източната страна се намира гробното пространство което е със сравнително добре подържана градина.

Фиг. 4. Изглед от двора на черквата към камбанарията

Фиг. 5. Изглед на чешмата

Самия двор (фиг. 6) е организиран доста пестливо в поглед към растителността. В самия двор, западно от чешмата се намира едновековен дъб. Озеленяване в двора на черквата има само от южната страна т.е. в дворното пространство пред гостоприемницата и около гробното пространство.

Фиг. 6. Изглед от двора на църквата към гробното пространство и на обекта за прием на посетители

Композицията по отношенията на въртешното пространство на самата църква е една художествена творба. Самата форма на черквата Св. Благовещение се дължи на прилепските майстори Коста Лауцо и Ристо Тасламиче. Черквата е три кораба и без купол. Тяхната основата цял е ефективно да изразат идеята, а това става само в композиция, в която всичко е на мястото и така свързано прави здрава и ясна ситеза.

Процесът на създаването е започнал още с първата идея, която се ражда като по-малко или повече по-ясна визия, и още на този етап има своите основни изящни и тематични отношения.

Тяхната монументалност може да се види повече от вътре, отколкото отвън, защото е направена с няколко стъпала по-ниско от нивото на земята.

Причина за това е било, че турските власти не допускали нейното външно изображение да е по-впечатляващо и християнските религиозни обекти да са с по-голяма височина от мюсюлмански религиозни обекти. Според своята форма черквата е имала размери: дължина 32 м, ширина 26,5 м и височина 9 м. На източната страна има голяма олтарна апсида с две странични по-малки апсиди.

Около църквата в южната, западната и северната страна се вдигнати тремове. На всяка страница от тремовете е имало по-един вход, а чрез тях директно и входа за самата църква. Като главен вход днес служи западната страна.

За разлика от външния вид вътрешната украса е далеч понагласена. Стенописите в самата черква са представени с много малък процент в сравнение с дърворезбата (фиг.7). Църквата е известна с нейния иконостас заради уникалната дърворезба.

Фиг. 7. Вътрешен изглед на църквата с поглед към иконостаса

На източната страна се намира широкото олтарно пространство. Олтара на църквата е отделен от наоса на църквата с разкошния иконостас изработени в дърворезба. Наоса на църквата се състои от трите кораба създадени от два реда масивни колони. Централният кораб е полуобло засводен и се издига по-високо от страничните кораби, които имат равни тавани.

Иконостаса на черквата до ден днес е запазен в неговото естествено състояние. Иконостаса на църквата представлява голямо художествено осъществяване. По своята архитектурна конструкция иконостаса е разделен на два етажа, на първия етаж се намират хоризонталните табла с фризот, колоните между иконите и лунетите които се формират над капителите с птици. Корнизи, всъщност разделят етажите на иконостаса. Над корниза, втория етаж се състои от: фриз с орнаменти във вид лоза с гроздове, тънките колонки, които отделят празничните икони и големия кръст с представление на Разпятието Христово.

Когато става дума за вътрешната декорация на църквата преди всичко се мисли за резбания иконостас и на многото икони.

Изводи

Обемно пространствената композиция на дворното пространство на църквата е създадена от, дървесно-храстовата растителност, архитектурните и

други елементи. Докато вътрешната композиция е създадена от художествени изображения и елементи.

Композицията е един много важен елемент в дизайна и пейзажното изкуство. Такъв пример е съчетаването на композицията на дворното пространство на църквата заедно с вътрешната част. Тя прави интериора или екстериора много влиятелен за визуална комуникация с пространството.

Композициите трябва да бъдат комбинирани в екстериора и интериора и взаимно да се допълват и да си подхождат една на друга, която ще създаде чувство за комфорт и една чудесна комбинация.

Естествена свежест и натурална визия на екстериора и интериора, в който основен акцент е природата и художествения израз допринася за единство на църквата заедно с дворното пространство.

Литература

1. Павел Попов, Композицията като апстракция, 2007
2. Susan Morrison, Garden up, 2011
3. Протоереј Златко Ангелески; „Сто и седумдесет години осветување на црквата Свето Благовештение“, Прилеп 2008
4. Георги Остроговски, Историја на византија, Скопје 1992
5. Бошко Бабик, За дрворезбарските работи во црквата Св. Благовештение – Прилеп, Стремеж, списание за култура, уметност и литература, 1960 бр.2
6. „Св. Благовештение, Прилеп“

	ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ - СТАРА ЗАГОРА Факултет „Техника и технологии“ - Ямбол		Издание: 1.0
	Вид на документа Оперативен документ	Код на документа 4.2.3_OD_1.6_FTT	В сила от: 14.09.2011
	Уведомително писмо/покана		Страница: 1 от 1

ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ факултет "Техника и технологии"	
Изм. №	77
дата:	27.09.13

Trakia University
Faculty of Technics and Technologies
Yambol, Bulgaria
September 27, 2013

Paper Acceptance and Invitation

Dear Assoc. Prof. Dr. Katerina Despot,
The paper 'EXTERNAL AND INTERNAL SPATIAL COMPOSITION OF THE CHURCH OF ST. BLAGOVESHTENIE - PRILEP, MACEDONIA' with co-author Vaska Sandeva has been accepted by the ICTTE 2013 Scientific Committee as oral presentations in the topic "Energetics, Energy Efficiency, Architecture".

Considering your paper acceptance, we address you the official invitation to participate in the ICTTE 2013, organized in Faculty of Technics and Technologies, Yambol, Bulgaria between October 30-31, 2013

We are looking forward to meeting you in Yambol.

Kind Regards,

Assoc. Prof. Dr. Zlatina Kazlacheva,
A member of the ICTTE 2013 Scientific Committee,
Vice Dean of International, Scientific and
Administrative Activities of
Faculty of Technics and Technologies,
Trakia University, Bulgaria

Assoc. Prof. Dr. Krasimira Georgieva,
Chairwoman of the ICTTE 2013 Organizing Committee,
Dean of Faculty of Technics and Technologies,
Trakia University Bulgaria

	ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ - СТАРА ЗАГОРА Факултет „Техника и технологии“ - Ямбол		Издание: 1.0
	Вид на документа Оперативен документ	№ на документа 4.2.3_OD_1.6_FTT	В сила от: 14.09.2011
	Титла на документа Уведомително писмо/покана		Страница: 1 от 1

Trakia University
Faculty of Technics and Technologies
Yambol, Bulgaria
September 27, 2013

ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ факултет "Техника и технологии"
Изх. № <u>482</u> дата: <u>27.09.13</u>

Paper Acceptance and Invitation

Dear Assoc. Prof. Dr. Vaska Sandeva,
The paper 'WATER AS A COMPONENT IN THE FORMATION OF THE COMPOSITION OF THE PARK' with co-author Katerina Despot has been accepted by the ICTTE 2013 Scientific Committee as oral presentations in the topic "Energetics, Energy Efficiency, Architecture".

Considering your paper acceptance, we address you the official invitation to participate in the ICTTE 2013, organized in Faculty of Technics and Technologies, Yambol, Bulgaria between October 30-31, 2013

We are looking forward to meeting you in Yambol.

Kind Regards,

Assoc. Prof. Dr. Zlatina Kazlacheva,
A member of the ICTTE 2013 Scientific Committee,
Vice Dean of International, Scientific and Administrative Activities of Faculty of Technics and Technologies, Trakia University, Bulgaria

Assoc. Prof. Dr. Krasimira Georgieva,
Chairwoman of the ICTTE 2013 Organizing Committee,
Dean of Faculty of Technics and Technologies, Trakia University Bulgaria